Boekmanstichting

€ 0
geadviseerd subsidiebedrag

€ 720.000
gereserveerd subsidiebedrag

€ 825.000
gevraagd subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.45 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

De Boekmanstichting profileert zich als een onafhankelijk kenniscentrum voor kunst- en cultuurbeleid in Nederland. De instelling bevordert en faciliteert onderzoek naar de rol en functie van kunst en cultuur in de samenleving en naar de productie, distributie en afname ervan. Daarnaast verzamelt en ontsluit de Boekmanstichting (statistische) informatie over nationaal en – in beperkte mate – internationaal cultuurbeleid. De Boekmanstichting rekent ook het stimuleren van de meningsvorming tot haar kerntaken. De instelling maakt gebruik van een website, bibliotheek en publicaties, en organiseert lezingen, expertmeetings, symposia en debatten.

Ten behoeve van de kennisfunctie werkt de instelling samen met andere kennisinstellingen, zoals het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en universiteiten. Sinds 2013 coördineert de Boekmanstichting de tweejaarlijkse productie van de 'Cultuurindex Nederland', die de instelling presenteert als een nationale barometer voor de vitaliteit van kunst en cultuur. De 'Cultuurindex Nederland' wordt in nauwe samenwerking met het SCP samengesteld, onder meer op basis van langjarig verzamelde cultuurstatistieken.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert de Boekmanstichting geen subsidie toe te kennen, tenzij de instelling een nieuwe, sluitende begroting indient met een daarop aangepast activiteitenplan. Daarin maakt de Boekmanstichting in elk geval duidelijk:

- **Hoe de instelling zich positioneert als onafhankelijke, vraaggerichte kennisorganisatie gericht op het verzamelen valideren, verrijken en verspreiden van kennis over kunst- en cultuur(beleid).**
- **Welke visie de instelling heeft op de verdere ontwikkeling en benutting van haar kennisfunctie, in het bijzonder de rol van de 'Cultuurindex Nederland'.**
- **Op welke wijze de instelling deze (her)positionering als publieke kennisorganisatie vertaalt naar haar werkwijze en organisatie.**

De raad heeft er waardering voor dat de Boekmanstichting de afgelopen periode geplande projecten, ondanks de bezuinigingen, grotendeels heeft weten te realiseren. De instelling heeft ook de website en haar tijdschrift vernieuwd en de continuïteit van de 'Cultuurindex Nederland' gewaarborgd.

Met het oog op de door het ministerie van OCW aangekondigde analyse van en advisering over de ondersteuningsstructuur in 2017, had de raad verwacht dat de Boekmanstichting een toekomstgerichte visie zou presenteren op haar rol als bovensectoraal opererend kennisinstituut in de BIS. In haar plan stelt zij zich echter afhankelijk en behoudend op. De Boekmanstichting laat zich volgens de raad remmen door de weinig vraaggerichte invulling van haar taken.

In de culturele sector worden gegevens en cijfermatige trends nog onvoldoende systematisch verzameld, geïnterpreteerd en gedeeld. De behoefte aan een onafhankelijke, vraaggerichte en verbindende kennisorganisatie of -netwerk is groot. De raad vindt het noodzakelijk dat de Boekmanstichting zich als publieke kennisorganisatie bezint op haar positionering en werkwijze in het licht van deze behoefte.

De organisatie en de personeelsopbouw van de Boekmanstichting zijn te veel afgestemd op

[1] 'Agenda Cultuur. 2017 – 2020 en verder', Raad voor Cultuur, *pagina 107-111, 2015.*

[2] 'De publieke kennisorganisaties', Koens, Chiong Meza, Faasse, De Jonge, in: *Feiten & Cijfers, Rathenau Instituut, 2016.*

haar de bibliotheekfunctie. De raad constateert dat de instelling door deze focus niet flexibel kan inspelen op veranderende behoeften in haar omgeving. Hij meent de Boekmanstichting haar effectiviteit kan vergroten door haar beperkte capaciteit breder inzetbaar te maken en te richten op de kerntaken die uit een strategische herpositionering volgen. Voor een uitbreiding van de capaciteit van de Boekmanstichting ziet de raad mogelijkheden in het uitdiepen van strategische allianties, vraaggerichte diensten en producten, en in de werving van nationale en internationale onderzoeksubsidies.

Beoordeling

Kwaliteit

De Boekmanstichting positioneert zich als een onafhankelijk, bovensectoraal kennisinstituut met een rol op nationaal, regionaal en internationaal niveau in de wetenschap, de politiek en in een bestuurlijke omgeving. De raad heeft waardering voor de activiteiten die de instelling heeft uitgevoerd, zeker in het licht van een korting van 27 procent op de rijkssubsidie en de twee directeurswisselingen die de Boekmanstichting in korte tijd heeft meegemaakt. Met name het tijdschrift en de ontwikkeling van de 'Cultuurindex Nederland' vindt de raad relevante producten. Toch ziet de raad de rol van de kennisinstelling, door haar grote focus op de bibliotheekfunctie, te marginaal worden. Om haar missie de komende tijd succesvol in praktijk te kunnen brengen, verwacht de raad dat de instelling transformeert tot een vraaggerichte kennisorganisatie.

De raad vindt het belangrijk dat de Boekmanstichting beleidsnota's en -rapporten blijft verzamelen uit de zogenaamde 'grijze collectie' (een buitencategorie door het ontbreken van een ISBN- nummer). Deze collectie wordt nergens systematisch verzameld of in bibliotheekcollecties opgenomen.

Maar zoals uit de bezoekcijfers van de bibliotheek blijkt, ligt de toekomst van de Boekmanstichting volgens de raad niet in deze activiteit, maar in het uitbouwen van de kennisfunctie. Dat zorgt ervoor dat de instelling zich strategisch en daadkrachtig moet richten op het verzamelen, toegankelijk maken en duiden van (cijfermatige) informatie over ontwikkelingen in de culturele sector. De raad benadrukt andermaal dat er in die sector veel behoefte is aan een onafhankelijk en verbindend kennisinstituut of -netwerk dat (cijfermatige) trends kan verbinden met inhoudelijke analyses. [1] De raad wijst in dit verband graag op kennisinstituten die qua profiel, werkwijze en functie als rolmodel kunnen dienen, zoals bijvoorbeeld het Mulier Instituut voor de sportsector. [2]

In 2017 zullen de functies en taken van sectorbrede ondersteunende instellingen door het Ministerie van OCW worden geëvalueerd, waarna de raad daarover zal adviseren. De komende periode zal dan ook bepalend zijn voor de rol die de Boekmanstichting kan spelen als nationaal kennisinstituut voor de cultuursector. Vanuit deze achtergrond bezien, had de raad een strategisch toekomstperspectief verwacht; hij vindt echter dat de Boekmanstichting zich terughoudend opstelt, wat onder meer tot uitdrukking komt in de streefcijfers. Zo voorziet de instelling een halvering van het aantal evenementen (van 27 in 2015 naar 12 in de periode 2017 – 2020), een verdere daling van het aantal uitleningen (van 1.563 naar 1.100) en een gelijkblijvend aantal informatieverzoeken.

De Boekmanstichting vermeldt wel meer aandacht te willen besteden aan de 'Cultuurindex Nederland'. Dat vindt de raad positief; het belang hiervan is vooral het samenbrengen van versnipperd verzamelde statistieken en het bijbehorende (kwantitatieve) onderzoek. De raad mist in het plan van de Boekmanstichting een concrete visie op de verdere ontwikkeling en benutting van deze gegevensstromen. Ook verwacht hij van de instelling een reflectie op haar eigen rol in relatie tot andere kennisorganisaties zoals bijvoorbeeld het SCP, CBS en ook buitenlandse kennisinstellingen.

De 'Cultuurindex Nederland' kan in het transitieproces van de Boekmanstichting een opstap zijn om nieuwe relaties aan te gaan met internationaal toonaangevende partners. De raad heeft waardering voor de internationale relaties die de instelling onderhoudt, maar mist een

uitgesproken ambitie, ook waar het de internationale subsidiemogelijkheden betreft voor onderzoek en valorisatie van kennis. Hier liggen kansen voor de Boekmanstichting om haar dienstenpakket uit te breiden met hoogwaardige kennisproducten en betaalde diensten in een (inter)nationaal perspectief.

De raad waardeert het voornemen om een regionale variant van de 'Cultuurindex Nederland' te ontwikkelen, in samenwerking met de Atlas voor Gemeenten. Dit sluit mooi aan bij de grotere rol van stedelijke regio's in het cultuurbeleid. De belangstelling die het bedrijfsleven hiervoor nu al heeft getoond, is bemoedigend.

Educatie en Participatie
De instelling heeft geen taak op het gebied van educatie voor scholen. De Boekmanstichting formuleert er dan ook geen beleid voor. De raad moedigt de instelling aan om talentontwikkeling op wetenschappelijk gebied te blijven faciliteren, zoals via de 'Dissertatieprijs'. De raad waardeert de inspanningen van de Boekmanstichting om met een klankbordgroep jonge onderzoekers aan zich te binden.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik
De Boekmanstichting registreerde de afgelopen periode minder bibliotheekuitleningen. Hier staat een stijging tegenover van de bezoeken aan de online catalogus. Deze stijging is echter niet zo sterk als de daling van bibliotheekuitleningen. In de periode 2013 – 2015 ontving de instelling meer informatieaanvragen (van een kleine 10.000 naar ruim 17.000). De Boekmanstichting verwacht niet dat dit aantal verder zal stijgen in de komende periode. De raad vraagt zich af wat hiervan de reden is en verwacht dat de Boekmanstichting reflecteert op de mogelijke gevolgen.

De website van de instelling is gebruikersvriendelijk en het tijdschrift 'Boekman' sluit goed aan bij de doelgroep. De bibliotheekcollectie is verder gedigitaliseerd en de ontsluiting ervan via de website is verbeterd. De raad mist echter een plan om deze communicatiekanalen effectief in te zetten voor kennisdeling en -vermeerdering binnen en buiten de sector. Als de Boekmanstichting haar ambities op het terrein van doelgroep- en publieksbereik wil behalen, is een krachtige mediastrategie op zijn plaats. Volgens de raad kunnen het tijdschrift en de website(s) effectiever worden ingezet om actuele onderwerpen aan de orde stellen, en gevalideerde feiten en cijfers naar doelgroepen te communiceren.

De Boekmanstichting gaat de komende periode minder debatten, expertmeetings en conferenties organiseren, en minder boeken publiceren. Hierdoor voorziet de instelling een daling van het aantal deelnemers (van 1778 naar 1000, op jaarbasis). Tegen de achtergrond van het streven naar werkdrukvermindering en meer focus op de 'Cultuurindex Nederland' is dit een begrijpelijke stap, maar de raad vindt dat de instelling er ook op moet toezien dat zij voldoende in de openbaarheid treedt en zorgt voor nieuw publiek. De Boekmanstichting zou onder meer kunnen onderzoeken hoe zij als onafhankelijke partij een actuele agenda kan verbinden aan het verzamelen van kwantitatieve gegevens, en hoe zij de doelgroepen proactiever kan bedienen met relevante *facts & figures*.

De instelling wil steviger inzetten op het uitbouwen van haar website en op haar reputatie als hét platform waar nationale en regionale cijfers worden verzameld, gestructureerd, gecontroleerd, geanalyseerd en geduid. De raad is hierover positief.

Ondernemerschap
De financiële positie van de Boekmanstichting is gezond. Wel is het verdienpercentage afgenomen en heeft de instelling een verdere daling van de eigen inkomsten begroot. Hierdoor zal zij naar verwachting in de komende periode meer afhankelijk zijn van structurele subsidie van het ministerie van OCW. De raad denkt dat het zinvol is om bijvoorbeeld via Europese fondsen aanvullende middelen te zoeken voor de 'Cultuurindex Nederland' of thema-gebonden onderzoek voor private of publieke fondsverstrekkers.

Om door te gaan op de ingeslagen weg is het volgens de raad noodzakelijk dat de Boekmanstichting in personeel investeert en (jonge) onderzoekers aantrekt. De Boekmanstichting vraagt in haar plan aandacht voor de huidige personeelsbezetting (circa 8 fte); voor de bezuiniging beschikte de instelling over 12,5 fte. De raad realiseert zich dat dit een kleine bezetting is om de volwaardige functie van een kennisinstelling te vervullen; vooral ook omdat het grootste deel van deze formatie wordt ingezet voor de bibliotheek en het tijdschrift. Deze situatie vraagt volgens de raad om een fundamentele bezinning op het personeelsbeleid van de instelling.

De Boekmanstichting hanteert de Governance Code Cultuur en de Code Culturele Diversiteit.